

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

ואקשין אם בזמן שהיה
הבית קיים ג' בתשרי
הוא יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם, והוא
אחד מן הארבע צומות
שכתובין בהן יהיו לבית
ישראל לששון ולשמחה
למועדים טובים, והנה
הוא עצמו יום טוב היה
באותה העת, מה הוסיפו
בו, ופריך רב לאסור
היום שמקדש לג' בתשרי
והנה יום שנים בתשרי
גם הוא אסור בתענית,
שצום גדליה אינו אסור
בתענית יום שלפניו, שהוא
עשירי קבלה והם מדברי
הבבאים, ודברי קבלה
כדברי תורה דמו, ואין
צריך חיזוק, כדבעינן
למימר לקמן, שכל דבר
שהוא אסור בתענית (בין
שבן) מדאורייתא, כגון
שבתות וי"ט וכן ר"ח
מותר להתענות לפניו
ולאחריו ואינו אסור אלא
אותו היום בלבד, ומה
(שק"ט) [שקבען] חכמים
יום טוב, אסור להתענות
לפניהם ולאחריהם, לפיכך
הוצרכו לקבוע ג' בתשרי
יום טוב דרבנן לאסור
היום שלפניו בתענית,
כדנביא הימים האילו
הכתובים במגילת תענית
אסורין בין לפנייה בין
אחריהם, שבתות וימים
טובים, הן אסורין, לפנייה
ולאחריהם מותרין, ומה
הפרש כול, ואסיקא
ודברי קבלה כדברי תורה
דמו, תוב אותבינן מהא
(בכ"ד) [בכ"ח] באדר אתא
בשורתא טבא ליהודאי
דלא יעידון מן אורייתא
כול, ואותו היום עשאוהו
יום טוב, וכי תימא
הכא נמי בזמן שביית
המקדש הוה, והא על ידי
יהודה בן שמוע בטלה
הגזירה, ויהודי בן שמוע
תלמיד דר' מאיר הוא,
דחנן כלי זכוכית שניקבו
והטיפ לתוכו אבר, פיר'
סתם הנקיבין באבר ואין
המשקין שבתוכן שותתין
מן הנקיבין ההם, שכבר
נסתמו באבר שהטיפ
לתוכן, יהודה בן שמוע
משום ר' מאיר מטמא,
דסבר כלים שליומין הן.

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גדליה בן אחיקם. שהו'
לששון ויום טוב צומן שצית המקדש קיים ולמאן דלמיר'
ולאן צטלה מגילת תענית היינו לאחר מורבן:

אסורין בין לפנייה בין אחריהם. היינו להתענות אצל בהספד
מותר כדמוכח פסק סדר תענית
כילד (תענית דף י'): דתניא מריש
ירחא דניסן ועד תמניא ציה איתוקס
תמידא דלא למספד צהון ופריך נימא
מתרי צניסן ור"ח גופיה אסור ומשני
לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח
דאורייתא לא מתסר דלא צעי חיזוק
ותו פריך ותיפוק ליה דהוה יום דצתר
עשירי ותמניא דאלדו בהספד ומשני לה רב
ז' אסי כל שלפניו צתענית אסור
בהספד מותר וזה הואיל ומוטל צין
שני י"ט עשאוהו כ"ט עזמו משמע
דאי לא הכי לא הוה נאסר בהספד
אע"ג דהוה יום שלפני ריש ירחא
דניסן דאיתוקס תמידא דלא למספד
ולאו דווקא נקט רב אסי כל שלפניו
דהוה דין כל שלפניו בהספד מותר
אלא משום דקאי אשל אחריי נקטי'
ויש לדקדק מתוך כך דהא דקמי'
צתמות וימים טובים הם אסורים
לפניהם ולאחריהם מותרין בתענית
איירי ואתאי הך צרייתא כר' יוסי
דלמיר כסוף בכל מערבין (עירובין דף
מא. וסא) דע"ס מתענה ומשלים אי"ג
כרצנן וצלה השלמה וא"ת אי צלה
השלמה אפי' צ"ט עזמו שרי כדמוכח
התם דלמיר ר' אלעזר צר לדוק
אני הייתי מצני סגל צן צנימין
וחל ע"צ להיות צצת ודחיותו עד
לאחר השצת והתענינו צו ולא
השלמתו מפני ש"ט שלנו היה וי"ל
דשאי ט' צצז דחמיר דעס דהא
קאמר התם שאני יום טוב
דצרייה הוהיל ומתענין צו שעות
משלימין צו ערצית והכא אסרינן
צין לפנייה צין לאחרייהם אלא התם
צט' צצז דחמיר והא דמיימי התם
ראיה מתענה צצז שחל להיות
צע"ס דלמיר ר' יוסי מתענה ומשלים
אצני צי רב דיתצי צתעניתא צמעלי

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם אמר רב לא נצרכה
אלא לאסור את שלפניו שלפניו נמי תיפוק
ליה דהוה ליה יום שלאחר ר"ח"ה דאורייתא
ודאורייתא לא בעי חיזוק דתניא צ' הימים
האלה הכתובין במגילת תענית אסורין
בין לפנייה בין לאחרייהם שבתות וימים
טובים הם אסורים לפנייה ולאחרייהם מותרין
מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה
ואין דברי תורה צריכין חיזוק הללו דברי
סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק ותיפוק
ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם א"ר אשי גדליה בן
אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה
כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה

בבעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא מבתא
ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה
המלכות צורה שלא יעסקו בתורה ושלא
ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה
עשה יהודה בן שמוע וחבריו הלכו ונמלו
עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי
מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו
בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי
שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד
אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו
מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות
קשות וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב
ואי ס"ד בטלה מגילת תענית קמיייתא בשול
אחרנייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי
בזמן שבית המקדש קיים והא יהודה בן
שמוע תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר
הכי הוה דרתנן בלי זכוכית שניקבו
והטיפ לתוכן אבר אמר ר'שב"ג יהודה בן שמוע מטמא משום ר"מ
וחכמים
שצתא דשרי לאשומי אף על פי שחלקנו צין שאר תעניות לתענה צצז מכל מקום מיייתא שפיר
כשהו' מעונה דהא צצת דוחה תענה צצז ואם היה חשוד תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה צצת ואם כן אף בתענית
יחיד מותר נמי להשלים: **הא ר' יהודה בן שמוע תלמידו ש"ר מאיר.** תימא צ' סדר תעניות כילד (תענית דף יט.) פריך עשרים
ותענה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דאיתוקס תמידא תיפוק ליה דהוה ליה יומא דצתר עשרין ותמניא מאי קושיא הוהיל דאיתוקס
תמידא זה היה צומן שצית המקדש קיים ועובדא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמוע תלמידו של ר' מאיר וי"ל א' דמ"מ רבי שסדר
המשנה לא היה ליה לתמי מריש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלא לצורך: **יהודה בן שמוע מטמא ובר' וחכמים משהרין.** תימא
אמאי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגורו עליו טומאה כדאיתא צ"ק דשצת (דף טו: וסא) ופי' צקונטרס דלענין טומאה
ישנה פליגי יהודה בן שמוע מטמא לומר שחזרו לטוואתן ישנה אע"פ שלא נגעו צשום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חוזרין לטוואתן
ישנה כדאמרין צ"ק דשצת (סא טו.) שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הוהיל והאצב מעמידו ככלי מתכות
דמו דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אוליין צתר מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה
קדמה לאצב מה מועיל הטפת אצב לצסוף עוד פי' צקונטרס' לשון אחר ר' יהודה בן שמוע מטמא דדין כלי מתכות דאורייתא אם
נגעה צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטוואתן כלי מתכות דאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן
ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי וצינו ששולל פירש דפליגי צהא אי הטפת אצב חשיב סמימה מעלייתא או
לא וצפ"ק דשצת (סא) כתוב ור' מאיר היא דלמיר הכל הולך אחר המעמיד גרים צינו ששולל ר' מאיר היא ותו לא ולא גרסינן הכל
הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח צסוף תוספתא דכלים דתינא כוס של אצן שנקב והטיפ לתוכו אצב ר' יוסי משום ר' יוחנן
צן נורי אומר טמא משום כלי זכוכית רצי ששעון צן גמליאל אומר יהודה בן שמוע היה מטמא משום ר' מאיר משמע צצתא
כלשון אחרון צקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן צן נורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רצנן דהכא אית להו צכלי אצן כר"מ צצתא
ככלי מתכות והא דלא מטמאין ככלי זכוכית משום כלי מתכות כמו צכלי אצן משום דכלי אצן לית ליה טומאה אוקמיה אטוואת כלי
מתכות אצל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולם לא רצו לשנותן מטוואתן וריצ"א פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית
ככלי חרס דמו כדאמרין פ"ק דשצת (דף טו:) ותניא בתוספתא דכלים (צ"ק) צפיק שני דכלי חרס שטירה שעה אחת אין לו טומאה לעולם
ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח צסוף תוספתא דללו לגמרי מטהרין כדפרישית ועוד א"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר
המעמיד דלמא משום דלית ליה הוהיל צצבא ואפי' נקתם צופת היה מטמא דצהדיא פליגי עליה בתוספתא דכלים פרק מחט וטצעת ועוד רצנן
לא אמרי הך צצבא אלא צתחית חרס שפרשה מן הצחית ויש צה כשיעור ונקצה וסתמה צופת ולא צכלי שלם שנקב וסתמו כמו שפירש
צבתוספתא דפרק צ' דכלים ו עוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צ"ק דשצת (טו.) דמסקין הוהיל ונצצרו יס להם תקנה ככלי מתכות דמו:

(א) ע"י יעצ"ר והג' חשק
לשמה; (ב) תענית י';
(ג) וימנות פה; (ד) [סא];
(ה) תענית י"א; (ו) [בס"א];
מלכות הרשעה שגד על
ישראל; (ז) [ליל דתניא];
(ח) שבת טו: ע"ש; (ט) י"ג
רצ"א; (י) צ"ל דתניא;
(כ) רש"א; (ל) [ליל דתניא];
(מ) שפירשמי צ"ב דכלים
כ"ל וסותם הוה' למ' ש'
הר"ש צ"ב דכלים;

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה הא רבי
יהודה וכו' דמ"מ רבי וכו'.
ר"ב עיין תענית דף כ"א
ע"א רש"י ד"ה דבי ר"ח
ור' אבאשי וכו' ודיוק:

מוסף רש"י

דלא יעידון. שלא יח
צריכין ליבטל מתלמוד
תורה שגזרו עליהן שלא
יעסקו בתורה (תענית
י"א.) והפגינו. זעקו, כך
מתרגמין צתהיל כל לשון
שועה וזעקה לשון פגנה
(שם.) אי שמים. אהה ה'
להקצ"ה היו צועקים על
אדם שגזרו עליהם גזירות
קשות והיו אומרים להם
לפי הקצ"ה וכו' לא אחכם
וכי' (שם.) מטמא. ולא
אמרין צטיל ליה מתורת
כל כשאר כלי חרס השצב,
דקסבר הולך אחר המעמיד
ותורת כלי מתכות עליו
(שבת טו.).